

Рецензії

Олег Білорус

**ГЛИБОКЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ
ПОДОЛАННЯ ДИВЕРГЕНТНИХ ТЕНДЕНЦІЙ
В ЕКОНОМІКАХ УКРАЇНИ
І КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Класифікація за JEL: Y3.

Напередодні історичного моменту набуття Україною статусу країни-кандидата і започаткування переговорного процесу про вступ до Європейського Союзу оприлюднено результати колективної праці співробітників ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» щодо проблем і перспектив подолання дивергентних тенденцій соціально-економічного розвитку України і країн ЄС¹.

Автори монографії окреслили теоретико-методологічну сутність інтеграційних процесів сучасного етапу глобалізації, їхню роль у конвергенції / дивергенції соціально-економічного розвитку Європейського Союзу та ево-

© Олег Білорус, 2022.

Білорус Олег, д. е. н., професор, академік Національної Академії Наук України, Інститут економіки та прогнозування НАН України, Київ, Україна.

¹ Оцінка інтеграції України до європейського економічного простору : колективна монографія / за заг. ред. д. е. н., проф. О. О. Борзенко. НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Електрон. дані. Київ, 2021. 486 с.

люції його інституційного середовища. Виокремлено суперечності глобалізації та локалізації як загальне підґрунтя сучасних конвергентно-дивергентних процесів, адже концептуальні засади дивергенції й конвергенції дають змогу досліджувати різномірний спектр ключових сфер людської діяльності, сприяють практичному орієнтуванню політичних курсів не лише окремих держав, а й регіональних об'єднань. У зв'язку з цим у монографії проведено аналіз ефективності процесів конвергенції / дивергенції за основними макроекономічними показниками, зокрема в соціальній та інвестиційно-інноваційній сферах. останнім часом простежується чітка тенденція до розбіжностей між соціально-економічними системами України та Європейського Союзу – насамперед за такими критеріями, як рівень добробуту та продуктивності праці. Особливу увагу приділено впливу регіональних і глобальних кризових явищ, зокрема пандемії COVID-19, а також актуалізації глобальних тенденцій дивергенції та ризиків для України.

Емпіричні оцінки науковців демонструють формування тренда соціально-економічної дивергенції України з об'єднаною Європою, що вимагає невідкладного формування та реалізації вітчизняної державної політики, спрямованої на його подолання, а також стимулювання конвергентних процесів.

Угода про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншого, – це основа широкомасштабного наближення вітчизняного законодавства до норм і правил Європейського Союзу. Виконання взятих зобов'язань варто розглядати як поступову інтеграцію до країн ЄС і як передумову стратегії розвитку України в широкому сенсі цього поняття.

Науковці ґрунтовно проаналізували секторальні проблеми імплементації Угоди про асоціацію, зокрема: переваги та основні недоліки функціонування Поглибленої та всеохопної зони вільної торгівлі між Україною та ЄС; розбудови власного промислового виробництва і подолання тенденції деіндустріалізації; регіональної диференціації; розвитку металургійної галузі, агропродовольчого комплексу енергетики та транспорту. Ідентифіковані проблеми дають змогу констатувати, що станом на кінець 2021 р. економічні відносини між Україною та ЄС є партнерсько-конкурентними. Тобто, з одного боку, вони скоординовані, а з іншого – не визначають жодних наслідків для кожної сторони. З огляду на різницю в економічній вазі це підвищує потенційні вигоди та ризики насамперед для України.

Дивергенція соціально-економічної макросистеми України виявляється в розбіжності елементів на різних рівнях системної ієрархії. Об'єктом дивергенції є не лише просторові одиниці (регіони, міста, сільські поселення), територіальні громади, а й галузі, сектори, сфери економіки та суспільства (науково-технологічна, освітня та охорона здоров'я і довкілля). Дивергентні тенденції також простежуються у структурі макросистеми – у взаємозв'язках її елементів.

Колективна наукова праця є інформаційно насиченою, містить модельні розрахунки, багато статистичного й графічного матеріалу. Проте окремі висновки та рекомендації мають дискусійний характер у зв'язку з кардинальними змінами у взаємовідносинах України та країн ЄС після 24 лютого 2022 р.

Результати досліджень, наведених у колективній монографії, будуть корисні не тільки для науковців сфери міжнародних економічних відносин, фахівців публічного управління та адміністрування національного господарства, а й для студентів ЗВО, політичних діячів, представників громадськості, всіх небайдужих до долі євроінтеграційного майбутнього на засадах усталеного економічного розвитку.

Стаття отримана: 18 травня 2022 року.
Стаття рецензована: 20 травня 2022 року.
Стаття прийнята: 22 травня 2022 року.